

Vélemények

A Szovjetunióban bekövetkezett konzervatív hatalomátvétel igencsak megdöbbentette a világot. Tegnap számunkban megkérdeztünk néhány járólót, hogyan is vélekednek az eseményekről. Ma telefonon felhívtunk a város neves személyiségei, illetve politikusi közül néhányat, hogyan vélekednek ők az eseményekről.

A Fidesz képviselője, *Tatár Ferenc* úgy nyilatkozott, hogy a szovjetunióbeli reformfolyamat, a peresztrojka ilyesfajta megakasztása súlyos nemzetközi következményekkel járhat. Tartani lehet attól is, hogy a konzervatív hatalomátvétel Magyarországra nézve katasztrófális következményekkel járhat. Jelen pillanatban úgy tűnik, van rá remény, hogy a nemzetközi felháborodásnak köszönhetően a revansista fordulat visszafordítható.

Telkes György, az MSZMP szegedi sajtóreferense: „Egyetértek pártelnökünk, Thürmer Gyula nyilatkozatával és fontosnak tartom megjegyezni, hogy pártunk nem teszi politikáját személyektől függővé a Szovjetunióval való kapcsolatában.”

Szemők Árpád, MSZP képviselő: Megdöbbentettek az események. De szerintem ez a Szovjetunió történetének legamatórebb módon végrehajtott puccsa. Gorbacsov, ha még él – és remélem, hogy él – visszakerülhet a hatalmába.

Úgy ítélem, a nyugati nyomás nem olyan erős, hogy akár politikai, akár gazdasági hatással lehetne a Szovjetunióra. A mostani konfrontáció a politikai kettős játék végét jelenti a Szovjetunióban, mert mind a konzervatívok, mind a haladó erők kiterítik majd a kártyáikat, és eldől, ki milyen erős. Amennyiben a keményvonalasok győzedelmeskednek, úgy még nagyobb nélkülözések elé néz a Szovjetunió. De a diktatúra alapfeltétele, hogy az emberek nélkülözzenek, hisz így lehet őket igazán elnyomni. Kérdés, hogy a Gorbacsov ideje alatt – aki már régóta volt ilyen népszerű – a szabadságba beleszorgolt néptömegeket mennyire lehet majd ismételt diktatórikus keretek közé kényszeríteni. Bízom benne, hogy végül is a Jelcin képviselte reformszármány győzedelmeskedik.

Végezetül szeretném elmondani, hogy amennyiben tényleg igaz a Thürmer-nyilatkozat, úgy felháborítónak tartom.

Csetri Lajos, irodalomtörténész: Várható volt a Szovjetunió szétesése. Még nem tudni, milyen fordulatot vesznek az események s hogy meddig tartanak ezek a zürzavaros napok. Sajnos minderre már lehetett számítani.

Gorbacsov munkatársait – úgy néz ki – nem jól válogatta meg. Például a most hatalomra került Janajevet először meg sem akarták választani, de Gorbacsov végül is keresztülvitte akarát. A keményvonalasok kerékkötő taktikája miatt Gorbacsov nem tudta megvalósítani elképzeléseit. Gorbacsov kiváló távlati tervekkel rendelkezett, de a soron következő problémákat, úgy látszik, nem jól látta. Véleményem szerint akik most átvették a hatalmat, nem fognak tudni javítani a Szovjetunió helyzetén. Nem lehet tudni, hogy Gorbacsov nem tér-e vissza a hatalomba. Elméletileg az sem zárható ki, hogy *egyfajta szíjváltásnak vagyunk tanúi*, amelyet Gorbacsov irányít a háttérből. Még nem lehet tudni semmit. *Jelcin karakán egyéniség*, óriásit javult a megítélése – úgy látom, nemcsak az én szememben.

Dr. Mader Béla, az Egyetemi Könyvtár igazgatója: Elkecserekedtem egy pillanatra, amikor hallottam a hírt. Arra gondoltam, minden „rossz” augusztusban kezdődik. Gondoljunk csak a '68-as csehszlovákiai bevonulásra, vagy Irak Kuvait elleni intervenciójára.

Véleményem szerint bennünket katonailag nem érint a hatalomváltás, viszont gazdasági értelemben mindenképpen, hiszen például a külföldi tőke beáramlását megakadályozhatja.

A szomszédos Jugoszláviában – félek – *a puccs zöld lámpát jelenthet a szerbeknek a leszámolásra.*

Úgy gondolom, *nem fog sike-*

rülni a szovjetunióbeli hatalomátvétel. Amennyiben a gorbacsovi irányvonal kerül előtérbe, akkor az Jelcin megerősödését is maga után vonná.

Felvetődik a nyugati befolyás kérdése is, nevezetesen, hogy a Nyugat kire, illetve mire képes befolyással lenni. Talán gazdasági vonalon? De mennyire hathat a tömegekre a nyugati tiltakozás... Nem tudom, az ottaniak mennyire értesülnek a világ visszhangjáról. Hagyományos értelemben – amikor is nagy tömegek csapnak össze egymással – *nem hiszen, hogy polgárháborúra kerül sor.* De ha polgárháborúra tekintjük azt, ami ma Jugoszláviában folyik, akkor nem kizárt ennek a lehetősége sem. Ahogy mi értékeljük a helyzetet, az mindig egyfajta *„európai szemmel”* történik, s ezen a látásmódon keresztül szemléljük az eseményeket, és a sajátos szovjet viszonyokat nem igazán láthatjuk át. A Szovjetunióban Nagy Péter óta óriási – mostanra már több milliósra duzzadt – *apparátus működött*, amely talpnyaló módon kiszolgált mindenféle rendszert, és nem törődött semmi mással, csak a saját boldogulásával. Most ez az apparátus félelmetes erőt képvisel, hiszen a kezében összpontosulnak a gazdaság és a politika irányításának szálai, a kommunikációs rendszerek, s kapcsolataik révén uralják az országot. *Gorbacsov hibát követett el azzal, hogy nem tudta őket megnyerni.* Okos politikus nem rongálta volna szét ezt a rendszert, hanem inkább megpróbálta volna felhasználni céljai megvalósításához.

Úgy látszik, *a politikusoknak a Szovjetunióban nem túlságosan célszerű szabadságra menniük.* De ha mégis rászánják magukat, célszerű lenne, ha magukkal hívnák az alelnököket is.

PÁL TAMÁS

A béke szigetén...

MAJOROS TIBOR

Ülünk a béke szigetén s a lágyan fodrozódó vizet bámuljuk hosszan. Ragyogón kék lett mára; körötte zöldék s tarka virágok karéja megnyugvással tölt el bennünket. A szabadságunk utolsó napjaira kizártuk magunkból a nagyvilág zaját, semmi zavaró a békés tanyaudvaron. Tévét, rádiót, újságot elhagyva, olyan a csönd, mintha állna az élet ezen a fertályán a világnak. Még a korábbi évek verejtékszagú munkás-paraszt összejövetelek emlékképei sem zökkentenek ki a nyugalmunkból, hiszen az olajfasövény madarainak prütyögő csivitelése erősebb ilyenkor. Úgy érezzük: boldogok lehetünk a magunk teremtette békén szigetén.

Ajánlom is a páromnak, túlhevülve a csendtől: tegyük fel a nyárvégi pihenőnkre a koronát, hallgassunk misét, magasztos beszédet, aprócska rést tágitva a magunk szötte csendhálón. Érvelvén: még azt sem tudjuk önkéntes hírzárlatunkban: eljött-e a pápa avagy sem? Tekergetve a rádió keresőgombját, Gorbacsov nevének foszlányai zúborognak, de rá se fülelek, hiszen a világ mostanság ettől szokott hangos lenni. Etajon, éppen az amerikai kollégájával tárgyalt elég sokszor. Állandó hír a mozgása. Mígnem, a hozzánk tiszta hanggal érkező újvidéki rádió, jól érthetően be nem jelenti: leváltották a szovjet államfőt!

Vége a békénknak! – hasít belém. Hökkenve ugrok, feledve csendet, magányt s keresni kezdem a Kossuth adót. Ott, éppen a déli hírek idején, a pápa misézik. A hírkürtől riporter méltóségteljesen kenetes, az egyházi nyugalom profi tolmácsolójá békénkbe zökken.

– Nyilván félrehallottam, valami szláv színjáték lehet – mondom a páromnak és kávézgatunk tovább az udvari fehér asztalnál.

Mégsem maradhatunk nyugton! Jön Feri bácsi, a hírhallgató szomszéd és kérde: mit szólnak hozzá, hogy Gorbacsovot háziórizetbe vették, mert beteg, infarktust kapott.

Erre megáll bennem az út! Alig kapok levegőt...

Feri bácsi meg sorolja rendesen: bizottság vette át az irányítást a szovjeteknél, tankok cirkálnak Moszkva utcáin, Jelcin is fölkapaszkodott az egyikre és onnan kérte a népet, hogy tüntessenek, de zavartak...

Ennek már fele sem tréfa – ocsúdó, mertha Gorbacsovot, az oroszoknál meglepően fiatal vezető leváltották, megbolydul a világ. Elfogadott diplomata, előrelátó, az évszázad legértelmesebb cárijaként tisztelik.

Sztrájk

Három nagy olasz szakszervezet, a CGIL, a CISL és az UIL vezetői keddi találkozójukon megállapodtak, hogy augusztus 28-án délelőtt 10-től 11-ig egyórás országos sztrájkra hívják fel az olasz dolgozókat, hogy így juttassák kifejezésre tiltakozásukat a moszkvai puccsal szemben és azt a követelésüket, hogy állítsák vissza a demokráciát a Szovjetunióban.

Világviszhang

Tokió

Kaifu Tosiki japán kormányfő mélyes aggodalmát hangoztatva rendkívüli ülésre hívta össze a kabinetet. Nakajama Taro külügyminiszter pedig a történeteket a demokratizálásra mért súlyos csapásnak minősítette, s felszólította Moszkvát arra, hogy tegyen meg mindent a politikai stabilitás megőrzésére. A dpa szerint Tokióban valószínűnek tartják, hogy Japán befagyasztja a Szovjetunióhoz szánt gazdasági segítségét. A tokiói pénzügyminisztériumban azt hangoztatták, hogy mivel Gorbacsov irányvonala volt az előfeltétele és garanciája a Hetek londoni csúcserkeztetén elhatározott segélyprogram megvalósításának, a hatalomátvétellel megszűnt a szovjet gazdaság megsegítésének minden alapja.

Jeruzsálem

Izraelben szintén igyekeznek minden lehetséges információt összegyűjteni, főleg annak kiderítésére, hogy a hatalomváltás milyen hatást gyakorol majd a szovjet-izraeli kapcsolatokra. Az egyik miniszter máris felhívta a figyelmet arra, hogy a történetek új lökést adhatnak a szovjet zsidók kivándorlásának, amely az utóbbi időben lelassult. Egyébként az AFP úgy tudja, hogy a Tel Aviv-i szovjet konzulátus hétfőn beszüntette a vízumok kiadását. Beutazási engedélyre főleg a hazlátogató, vagy hazatelepülni kívánó emigránsok, illetve a szovjet egyetemre igyekvő izraeli arab diákok várnak Tel Avivban.

Varsó

A lengyel fővárosban igen nyugtalanítóan tartják a Szovjetunióból érkező híreket, de a kormány szóvivője itt is azt hangsúlyozta, hogy még további információkra van szükség, mielőtt értékelné tudnák a helyzetet. A lengyel határőrség szóvivője a PAP hírgyűjteménynek úgy nyilatkozott, hogy továbbra is nyitva van a szovjet-lengyel határ, ahol hétfő reggel minden a megszokott módon zajlott. A szovjet csapatok kivonulásával foglalkozó lengyel megbízott pedig azt közölte, hogy nem észleltek szovjet csapatmozgásokat Lengyelország területén.

Prága

Havel elnök szerint az események fényében újra át kell értékelni Csehszlovákia hazai gondjait: mi az, ami hozzájárul az ország biztonságához, mi az, ami nem, és le kell vonnia a szükséges következtetéseket.

Langos belügyminiszter már különleges válságstábot hozott létre saját minisztériumában. A stáb az ország keleti határainak fokozott védelme mellett intézkedést hozott a repülőterek biztonságának növelése érdekében is. Szlovákia keleti határai mentén egyelőre minden csendes – közölte a rádióban Ladislav Pittner szlovák belügyminiszter. Michael Zantovský, Václav Havel elnök szóvivője is úgy nyilatkozott, hogy egyelőre nincs jele tömeges menekülthullámnak.

Havanna

Teljes mértékben törvényesek a Szovjetunióban a rendkívüli állapot állami bizottsága által hozott intézkedések, melyek célja a nemzetgazdaság megmentése – jelentette ki hétfőn Havannában Nyikolaj Trubin szovjet főügyész azt követően, hogy megállapodást írt alá a két ország ügyészi szerveinek együttműködéséről.

Kuba különlegesen érdekelt abban, hogy a Szovjetunió leküzdje nehézségeit és a helyzet az országban stabilizálódjon – fejtette ki egy közelmúltban elhangzott beszédében Castro kubai államfő.

Berlin

Helmut Kohl kancellár támogatásáról biztosította Boris Jelcinnek azt a követelését, hogy a Szovjetunióban állítsák helyre az alkotmányos rendet és erősítsék meg funkcióiban Mihail Gorbacsovot. Richard von Weizsäcker szövetségi elnök a demokráciához való visszatérésre és a nemzetközi szerződések, valamint a polgári és az emberi jogok tiszteletben tartására hívta fel Moszkvát.

A Wicker Intézet fölmérése szerint a német lakosság 96 százaléka azon a véleményen van, hogy Mihail Gorbacsov a Szovjetunió törvényes államfője.

Bukarest

A román kormány keddi ülése után közzétett nyilatkozata aggodalmat tükröz az alkotmányellenes módszerek alkalmazása, a totalitarista struktúrák helyreállítására irányuló törekvések miatt, az eseményeket a demokrácia értékei, az egyéni szabadságjogok és a reformfolyamat elleni fenyegetésnek tudja be, s nyugtalanságát fejezi ki a térségben előállt instabil helyzet miatt.

Ugyanakkor a dokumentum döntő fontosságának nevezi Romániában a hatalmi tényezők és az ellenzéki erők együttműködését a régi rezsim restaurációjának közös veszélyével szemben.

Az ország finanszírozása stabil

Az ország finanszírozása stabil, a pénzügyi helyzet kedvezőbb, mint a kuvaiti válság idején volt – tájékoztatta szerdán délelőtt *Surányi György*, a Magyar Nemzeti Bank elnöke az MTI-t.

A devizatartalékok szintje közel 1 milliárd dollárral magasabb, jelenleg 1,7–1,8 milliárd dollár körül alakul, várhatóan hamarosan eléri a 2 milliárd dollárt.

A külföldi pénzpiacokon viszonylag *higgadtan fogadták a Szovjetunióból érkező híreket.* Elsősorban a dollár erősödése érzékelhető, ám ez nem olyan mértékű, hogy elérné a néhány héttel korábbi csúcst. Minden bizonnyal menetrend szerint létrejön augusztus 23-án a már bejelentett 140 millió dolláros hitelszerződés az MNB és 20 japán pénzintézet között. Egyéb hitelrészletek lehívása is esedékessé válik hamarosan, így az ország finanszírozása ebben az évben lényegében már megoldott. Ez azért is kedvező, mert egyelőre nem lehet megmondani, hogy a kötvénypiacok miként reagálnak a szovjetunióbeli eseményekre.

Azt még nem lehet tudni, miként befolyásolják a Szovjetunióban kialakuló állapotok Magyarországra a külföldi működőtőke beáramlását. Az idén mintegy 1 milliárd dollár értékű tőke érkezik az országba, s jövőre várhatóan folytatódik ez az irányzat. A külföldi befektetők elsősorban azt figyelik: *kialakul-e valamiféle stabilitás a Szovjetunióban.*

A befektetők sokkal inkább valamiféle stabilitásban érdekeltek, s kevésbé szeretik a polgárháborús viszonyokat. Az elemzők egyébként arra számítanak, hogy az új szovjet vezetés is teljesíteni fogja a korábban vállalt nemzetközi szerződéseket. Nem ilyen kedvező a helyzet a gazdasági szerződésekkel, nem biztos ugyanis, hogy képesek lesznek minden tekintetben a szerződésben vállaltaknak eleget tenni a szovjet vállalatok. Ebből a szempontból azonban kedvező, hogy az elmúlt években számottevően csökkent Magyarország gazdasági függősége a Szovjetuniótól.

A PUCCS HÁROM NAPJA

DÉLMAGYARORSZÁG

MELLÉKLETE

Főszerkesztő: DLUSZTUS IMRE
Főszerkesztő-helyettes: SANDI ISTVÁN
Olvasó- és tervezőszerkesztő: TANDI LAJOS
Kiadja a Délmagyarország Könyv- és Lapkiadó Kft.
Felelős kiadó: Christiaan Theodose és Dlusztus Imre
Ügyvezető igazgató: Kispál Antal
Szedés, tördelés: Délmagyarország Kft.
Nyomás: Nice Presse Invest szegedi nyomdájában.
Felelős vezető: Surányi Tibor